

Relevance of research. At the present stage of economic development of Ukraine, the market determines the conditions for repositioning companies in accordance with the needs of consumers. Today, products on the market are oversaturated, so every manufacturer is forced to fight for every consumer. The most important issue is the formation of an effective distribution system based on fierce competition and variable consumer demand to ensure the availability of goods and the continuity of the supply process. Unfortunately, the distribution system of domestic enterprises is still under development and cannot fully guarantee compliance of product distribution with current market trends. To solve this problem, it is advisable to learn from the experience of developed countries in the process of transforming sales channels. In order to sell goods and services, companies must combine the desires of consumers with their own capabilities to maximize profits.

The purpose of the study is to consider distribution channels, their types, conditions of their choice, formation, transformation into sales logistics chains taking into account the functional activity of logistics chain entities in order to optimize the promotion of material flows from the enterprise to consumers and increase the efficiency of sales activities.

Key words: distribution channel, logistics, distribution logistics, logistics channel.

Стаття надійшла до редакції 15.03.2021 р.

Бібліографічний опис статті:

Резнік Н. П., Кривобок К. В., Літвіненко А. О. Питання вибору розподільних каналів і їх перетворення у збутові логістичні ланцюги. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2021. № 3. С. 20-26.

Reznik N., Kryvobok K., Litynenko A. Selecting distribution channels and their transformation into sales logistics chains. *Actual problems of innovative economy*. 2021. No. 3, pp. 20-26.

УДК: 338.48:657; JEL classification: L83
DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2021-3-5>

КАЛІНІЧЕНКО Сергій Миколайович, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри туризму, Державний біотехнологічний університет, ORCID ID: 0000-0003-3958-4763

ОМЕЛЬЧЕНКО Галина Юріївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму, Державний біотехнологічний університет, ORCID ID: 0000-0002-1746-2987

ГРОХОЛЬСЬКИЙ Вадим Петрович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри туризму, Державний біотехнологічний університет, ORCID: 0000-0002-4731-6489

ГРІБІНИК Андрій Володимирович, Асистент кафедри туризму, Державний біотехнологічний університет, ORCID ID: 0000-0002-0266-3006

ГРИЩЕНКО Надія Вадимівна, асистент кафедри туризму, Державний біотехнологічний університет, ORCID ID: 0000-0002-0772-5579

АНАЛІЗ РИЗИКІВ НА РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Калініченко С. М., Омельченко Г. Ю., Грохольський В. П., Грїбїник А. В., Грищенко Н. В. Аналіз ризиків на ринку туристичних послуг.

Сучасна сфера туризму по праву вважається однією з найбільш високоприбуткових сфер життєдіяльності, що динамічно розвиваються. Вона позитивно впливає на економіку держави, з кожним днем прогресує в порівнянні з іншими галузями і приносить державі великий соціальний та економічний ефект. Але водночас слід зазначити, що туризм – дуже пластичне явище, схильне до подій та втручань різного роду. Сфера туризму безпосередньо чи опосередковано пов'язана з безліччю сусідніх економічних галузей і взаємодіє майже з усіма державними структурами. Однак, незважаючи на свою привабливість і динамічність, сфера туризму доволі «примхлива» і вимагає до себе належної та професійної уваги. Зростання світового та українського туризму супроводжується підвищеним рівнем економічних, соціально-політичних та інших видів ризику, що впливають на учасників туристичного ринку та здатних значно коригувати туристичну активність. Крім соціально-економічних проблем сфери туризму, до яких відносять недосконалість нормативно-правової бази, неякісне та неоптимальне управління кадрами, слабкорозвинену інноваційну діяльність та інші, існують проблеми, пов'язані з політичними та економічними перепадами та нестабільністю, застарілими системами зв'язку та комунікації. Перелічені проблеми не тільки гальмують розвиток цієї сфери діяльності, а й сприяють масовому відтоку доходів, які приносять державі туристські установи та організації. Сьогодні, у період активного розвитку туристичної індустрії, важливого значення набуває саме контроль ризиків. Кожен працівник туристичного підприємства несе відповідальність за життя та здоров'я споживачів-туристів, які постійно наражаються на небезпеку. При наданні туристичних послуг має бути забезпечений прийнятний рівень ризику для життя, здоров'я та власності туристів – як у звичайних умовах, так і в надзвичайних ситуаціях, які можуть виникнути у місці перебування та відпочинку.

Ключові слова: ризики, класифікація ризиків, імовірність втрати, туристична діяльність, туристичні підприємства.

Постановка проблеми. Врахувати всі фактори, що впливають на діяльність організації у мінливій кон'юнктурі ринку, яка характеризується шаленою швидкістю, не є

можливим. Багато з них може непередбачуваним чином змінюватися. З огляду на це при здійсненні підприємницької діяльності виникає підстава для появи ризиків, а отже, є проблема управління окремими видами ризиків, які стають найбільш значущими для організації. Це справедливо і для туристичного бізнесу. Виникає необхідність виділення комплексу ризиків, пов'язаних з діяльністю підприємства, і приведення їх в цілісну систему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Специфіку ризиків туристичної діяльності досліджено недостатньою мірою, а саме: С.Г. Нездоймінова та Н.М. Андреева запропонували методику диверсифікації туристичної фірми з метою пошуку стратегічних перспектив для зміцнення підприємством сегменту ринку та розширення ним масштабів діяльності [3]; А.В. Кравцова запропонувала класифікацію ризиків у туризмі [4]; А.О. Овчаров аналізує можливість управління туристичними ризиками [5]; В. Брич і С. Крамарчук пропонують для ефективного управління ризиками у туристичному бізнесі власну класифікацію [6]; І.М. Школа, Т.М. Ореховська, О.П. Корольчук, В.Ф. Кифяк та ін. розглядають ризики як фактор впливу на ефективність діяльності туристичного підприємства [7]; О.Р. Беднарська, О.Б. Свірська розкривають механізм управління ризиками для підприємств, що спеціалізуються на міжнародному туризмі [8]; Р.Б. Кожухівська пропонує системи внутрішніх і зовнішніх факторів, а також організаційно-економічного механізму управління ризиками [9]. З аналізу поглядів на управління ризиками на туристичному підприємстві витікає необхідність їх ідентифікації та оцінки за допомогою тих чи інших методів та прийомів з урахуванням специфіки діяльності відповідних підприємств.

Формулювання цілей статті - дослідження особливостей управління ризиками в туристичній індустрії, розробка напрямів удосконалення системи управління ризиками на туристичному підприємстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливого значення сьогодні набуває проблема збільшення кількості внутрішніх та зовнішніх загроз безпеці туризму, які стають все більш значимими і менш передбачуваними. При цьому визначення всього комплексу ризиків стає підготовчою фазою для вирішення базового завдання - забезпечення безпеки туризму при проведенні туристично-рекреаційного проектування.

Поняття «безпека у туризмі» складається з низки аспектів:

- безпека туристичних послуг, що передбачає відсутність неприпустимого ризику, а також заподіяння шкоди життю, здоров'ю, майну туриста під час поїздки;

- безпека туристичної діяльності з огляду на відсутність заподіяння шкоди навколишньому середовищу, матеріальним та духовним цінностям суспільства, безпеці держави під час подорожі;

- захищеність життєво важливих інтересів учасників туристичної індустрії (тур підприємств, постачальників туристських послуг, працівників туристичної індустрії тощо).

Порушення вимог безпеки в туристично-рекреаційному проектуванні може призвести до наслідків різного ступеня тяжкості - від невеликих порушень, що виявляються в отриманні незначної шкоди туристу, до найтяжчих наслідків, пов'язаних із загибеллю туриста. В силу цієї обставини найбільша увага приділяється питанням забезпечення безпеки туристських поїздок.

Діяльність із забезпечення безпеки в туристично-рекреаційному проектуванні забезпечується застосуванням різних видів юридичної, організаційної, інформаційно-технологічної та інших видів діяльності, метою яких є запобігання, нейтралізація або мінімізація ризиків у сфері туризму.

Будь-яка туристична діяльність пов'язана з певними ризиками - фінансовими, природними, екологічними, політичними, транспортними, комерційними, інвестиційними, інфляційними, валютними, обумовленими купівельною спроможністю клієнтів - з внутрішніми ризиками, що формуються в процесі створення туристичного продукту, та зовнішніми, тобто впливаючими ззовні.

Наявність такої кількості різновидів ризиків, які для кожного окремого туристичного підприємства є особливими, зумовлює необхідність їх аналізу, обліку та управління.

Завдяки досить об'ємній класифікації ризиків у туризмі, можна поєднати їх у групи (рис. 1).

Залежно від масштабів ризику виділяються п'ять рівнів системи забезпечення безпеки туризму: міжнародний, державний, регіональний, виробничий, особистісний.

За ступенем впливу виділяють неприпустимий (неприйнятний) та прийнятний ризики.

Оскільки забезпечення повної безпеки в реальних умовах практично недосяжне, виділяють рівень ризику, який можна розглядати як прийнятний для життя та здоров'я туристів і у звичайних умовах, і у надзвичайних ситуаціях.

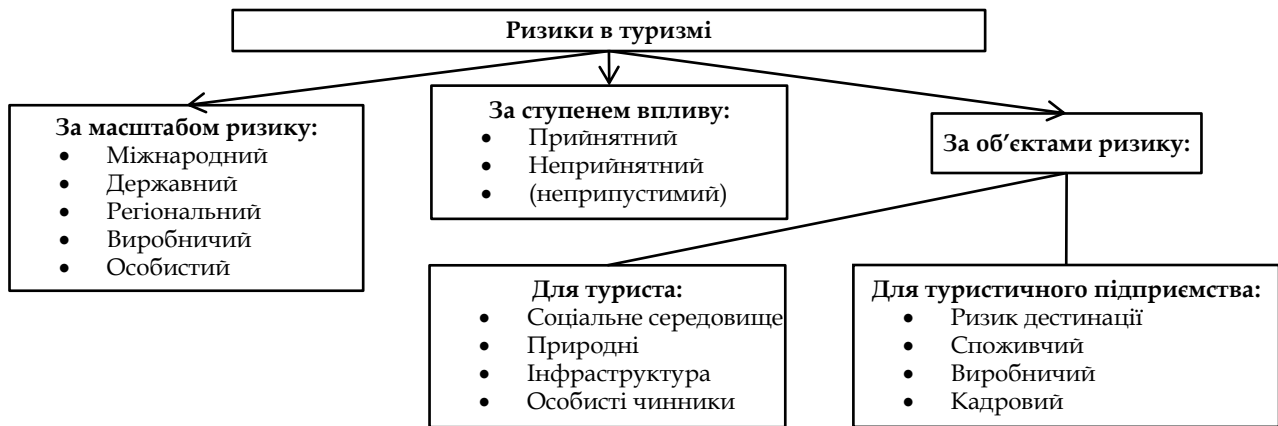


Рис. 1. Класифікація ризиків туристичної діяльності

*Джерело: складено автором

Неприпустимий рівень ризику встановлюють регулюючі органи як максимальний, при досягненні якого необхідно вжити заходів щодо його усунення.

За об'єктом ризику можуть зачіпати туриста, турпідприємство, соціальні групи, суспільство, державу, навколишнє природне середовище.

А) Ризики для туриста (екскурсанта) – це ризики, що поширюються під час здійснення подорожі й охоплюють життя, здоров'я, особисту недоторканність туриста та його майно. Через значну складність підрахувати небезпеки, з якими може зіткнутися турист під час подорожі, неможливо. Зарубіжні дослідники класифікують ризики залежно від того, якій сфері вони притаманні, при цьому виділяються:

1) соціальне середовище (включаючи економічну безпеку) поєднує ризики та небезпеки, пов'язані з військово-політичним, криміногенним, економічним, соціальним та правовим станом;

2) природні, екологічні, медико-біологічні ризики – ризики, пов'язані з гідрометеорологічним, медико-біологічним, радіоактивним, токсикологічним та екологічним станом;

3) туризм і пов'язана з ним інфраструктура, що включає організаційні (непрофесійність персоналу, порушення договірних зобов'язань та ін.) і технічні, в тому числі пожежонебезпеку (неналежний технічний стан використовуваних об'єктів туристичної індустрії, туристського спорядження та інвентарю, порушення стандартів безпеки турорганізаціями), ризики;

4) особисті чинники ризику туриста:

- ризики, пов'язані з отриманням травм;
- психофізіологічні (хронічні захворювання туристів, емоційне перенапруження, неготовність до певних видів турів);

- поведінкові (недотримання встановлених правил безпеки, відсутність необхідної

інформації про особливості перебування в туристичній дестинації, власна неуважність та безтурботність);

- психологічні (недосягнення особистих цілей у подорожі, невідповідність особистим уявленням та очікуванням туриста).

Формуючи і реалізуючи туристичний продукт, туроператори зобов'язані проводити аналіз щодо потенціальних ризиків для туристів та передбачити заходи для зниження ризиків до прийняттого рівня. При цьому найпоширенішими ризиками є:

- ✓ військово-політична небезпека (можливість проведення страйків у містах, популярних у туристів, ходи опозиції). Основними заходами з мінімізації ризиків є розробка альтернативних маршрутів з метою уникнення зустрічей із протестуючими у місті та інформування туристів про потенційно небезпечні райони;

- ✓ ризик конфлікту культур (культурний антагонізм місцевих жителів, консерватизм у поведінці). Основними заходами щодо забезпечення безпеки можуть стати роз'яснювальні бесіди з туристами, що стосуються правил поведінки в країні тимчасового перебування, що враховують місцеві традиції; інформування про посадових осіб (консульських та посольських служб), здатних у разі непорозуміння прояснити ситуацію; погодження розробленого маршруту з місцевою адміністрацією або місцевою громадою;

- ✓ травмонебезпека, пов'язана із проходженням маршруту підвищеної складності. Заходи мінімізації травмонебезпеки можуть забезпечуватися за допомогою інформування туристів про основні фактори ризику отримання травм; застосування спеціальних засобів індивідуального захисту туристів та використання системи оповіщення у разі виникнення загрози безпеці; проведення необхідних інструктажів із безпеки; моніторинг стану здоров'я туристів.

Б) Ризики для турпідприємства можуть бути умовно класифіковані на групи:

1) ризик дестинації залежить від глобальних соціально-економічних показників, серед яких – можливі коливання курсу валют, зміни споживчих цін, платіжного балансу, рівня ВВП тощо;

2) споживчий ризик характеризує середню тривалість і тип турів, глибину продажів турів, сезонність попиту, зміни споживчих переваг та ін.;

3) виробничий (підприємницький) ризик перебуває під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів.

Основними виробничими ризиками, що формуються під впливом зовнішніх факторів, є:

✓ економічні, що виражаються в доступності капіталу, кредитів, загальної ліквідності валюти;

✓ бізнес-ризик, що залежать від діяльності конкурентів, можливості копіювання туристичних продуктів, роботи партнерів і постачальників туристичних послуг;

✓ технологічні, що визначаються можливістю використання електронної комерції, зовнішніх баз даних, проривних технологій;

✓ політичні, що спираються на зміни в законодавстві, діях регулюючих органів.

Внутрішні ризики турфірми пов'язуються із загальним менеджментом в організації, маркетинговою діяльністю, фінансовим добробутом, психологічним кліматом в організації тощо;

4) кадровий ризик базується на кваліфікації персоналу підприємства, його непрацездатності, плинності кадрів та некомпетентності в цілому, а також враховує можливі помилки при комунікації зі споживачами, витік інформації, можливі посадові злочини та підірив ділової репутації.

За місцем розташування щодо об'єкта ризики можна поділити на зовнішні та внутрішні.

За суб'єктом (джерелом) ризику виділяють ризики:

1) природного характеру, які не залежать від діяльності людини (наприклад, землетрусу);

2) соціального характеру, пов'язані з соціальними кризами (страйки, сутички);

3) техногенного характеру, пов'язані з господарською діяльністю людини (наприклад, забруднення довкілля);

4) надзвичайних ситуацій.

За можливістю страхування:

1) страховані ризики – це ризики, які можуть бути передані у порядку зовнішнього

страхування відповідним страховим організаціям;

2) нестраховані ризики – ризики, за якими відсутня пропозиція відповідних страхових товарів на страховому ринку.

Для мінімізації ризиків даних категорій розроблено методи ризик-менеджменту туроператора як ключової фігури у туристично-рекреаційному проектуванні.

1. Метод уникнення ризику – стає ефективним у тому випадку, коли ризик для туроператора невиправдано високий або неприпустимий. Метод може припускати, наприклад, повну відмову від реалізації турів на конкретний напрямок, пов'язаний з потенційною небезпекою для життя та здоров'я туриста.

2. Метод передачі (страхування) ризику. Оскільки частина ризиків у туризмі є страхованими, вони можуть бути передані страховим компаніям. Найбільш поширеними видами страхування в туризмі є страхування туристів, їх майна, а також страхування від невіізду. Головними видами страхування для турфірм виступають майнове страхування турпідприємств, страхування економічних ризиків турпідприємства, страхування цивільної відповідальності туроператора.

3. Метод створення системи обмежень, пов'язаний із встановленням чітких обмежень для поточної діяльності туроператора. Такими рамками можуть бути, наприклад, мінімальний пороговий рівень комісій, максимальна кількість видів туристичних програм та пропозицій тощо.

4. Метод дисипації полягає у поділі ризику з контрагентами, а також його регіональний або зональний розподіл. Наприклад, різні учасники туристичного ринку можуть мінімізувати свої ризики шляхом поєднання в асоціації, альянси.

5. Метод утримання ризику, пов'язаний з використанням ризику туроператором, наприклад, розробки і пропозиції турів на новий напрям. Цей спосіб допомагає активніше стимулювати контроль ризику, незважаючи на існуючу потенційну можливість збитків.

В) Ризики для соціальних груп, суспільства, держави полягають у руйнівному та непередбаченому розвитку сфери туризму та включають негативні наслідки такого розвитку. Динамічне зростання обміну туристами між країнами може сприяти суттєвому збільшенню ризиків, пов'язаних з використанням «туристичних каналів» для злочинної діяльності.

Крім того, ризики для соціальних груп та суспільства можуть призвести до завдання

збитків та втрати культурних цінностей, зміни способу життя корінного населення. Вони можуть виражатися:

1) у ризику втрати культурних ресурсів через неконтрольоване та ненормоване їх використання;

2) у ризику зміни місцевої індивідуальності та цінностей, в основі якого лежить комерціалізація місцевої культури, стандартизація всіх об'єктів туризму, пристосування до запитів туристів;

3) у ризику конфлікту культур через відмінності культурних, релігійних та етнічних поглядів туристів, цінностей та стилів життя, через володіння різними мовами та рівнями достатку.

Г) Ризики для навколишнього природного середовища, пов'язані з довготривалими змінами екології, довкілля, що призводять до негативних наслідків для населення та людства в цілому.

Численні ризики у туристичній сфері не обов'язково означають відсутність можливостей розвитку дестинації за допомогою туристично-рекреаційного проектування. Навпаки, класифікація ризиків, що включає небезпеки, які виникають при різних видах взаємодій, підтверджує той факт, що сьогодні для забезпечення безпеки як самих туристів, так і туристичних підприємств і територій в

цілому необхідно вдаватися до комплексного підходу і враховувати всі необхідні заходи під час проектування турпродукту.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, туристичний бізнес, як і будь-який вид підприємництва, містить у собі величезну кількість явних і прихованих загроз, однаково небезпечних як для туристів, так і для виробників та реалізаторів туристичних послуг.

У зв'язку з цим ризики у туризмі мають розгалужену класифікацію за різними ознаками. Управління ризиками або ризик-менеджмент являє собою процес прийняття та виконання управлінських рішень, спрямованих на зниження ймовірності виникнення несприятливого результату та мінімізацію можливих втрат, спричинених їх реалізацією.

Саме використання методів ризик-менеджменту щодо діяльності туроператора як ключової фігури на ринку туристичних послуг дозволить оптимізувати наявні ризики та спрогнозувати можливі.

Надана класифікація ризиків може бути використана для оцінки ризиків туристичного підприємства, а в подальшому – для прийняття керівництвом підприємства рішень у сфері управління ризиками, а саме для розробки заходів щодо їх упередження або мінімізації негативного впливу.

Література.

1. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/News/Print?lang=ukUA&id=cde1ee15-1438-40a9-9e08-5eb1ed9bd750>
2. *Мальська М.П., Худо В.В., Цибух В.Л.* Основи туристичного бізнесу: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 272 с.
3. *Нездоїмінов С.Г.* Концептуальні засади формування стратегії диверсифікації на підприємствах туристичного бізнесу. *Вісник економічної науки України*. 2013. № 2. С. 108 – 112.
4. *Кравцова А.В.* Класифікація ризиків підприємств туристичного бізнесу. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова*. 2013. Т. 18. Вип. 4/2. С. 92 – 95.
5. *Овчаров А.О.* Моделирование управления рисками в туристско-рекреационных системах. *Страховое дело*. 2008. № 6. С. 33 – 45.
6. *Брич В.* Управління ризиками у туристичному бізнесі Наукові записки. 2010. №2. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/NZTNPU/geogr/2010_2/4/002Brich.pdf
7. *Школа І.М.* Розвиток туристичного бізнесу регіону: монографія Чернівці: Книги XXI, 2007. 291 с. URL: http://tourlib.net/books_ukr/shkola.htm
8. *Беднарська О.Р., Свірська О.Б.* Управління ризиками міжнародної туристичної діяльності. URL: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/30358/3/Vis_570_Menedgment.%203-8.pdf
9. *Кожухівська Р.Б.* Управління процесами ризик менеджменту на туристичних підприємствах. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/bitstream/6789/2456/1/rizik-menedgment%20v%20turismi.pdf>

References.

1. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2016). Available at: <http://www.me.gov.ua/News/Print?lang=ukUA&id=cde1ee15-1438-40a9-9e08-5eb1ed9bd750>
2. *Mal's'ka, M.P., Khudo, V.V. and Tsybukh, B.L.* (2004). *Osnovy turystychnoho biznesu* [Basics of tourism business], Tsentr navchal'noi literatury, Kyiv, Ukraine.
3. *Nezdojminov, S.H. and Andrieieva, N.M.* (2013). «Conceptual principles of the formation of a diversification strategy at tourism business enterprises». *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*. Vol. 2, pp. 108 – 112.

4. *Kravtsova, A.V.* (2013). «Classification of the risks of enterprises of tourism business». *Visnyk ONU imeni I.I. Mechnykova*. Vol. 18, no. 4/2, pp. 92–95.
 5. *Ovcharov, A.O.* (2008). «Simulation of risk management in tourist and recreational systems». *Strakhovoe delo*. Vol. 6, pp. 33–45.
 6. *Brych, V. and Kramarchuk, S.* (2010). «Risk management in the tourism business». *Naukovi zapysky*, vol. 2. Available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/NZTNPU/geogr/2010_2/4/002Brich.pdf
 7. *Shkola, I.M., Orekhovs'ka, T.M., Korol'chuk, O.P. and Kyfiak, V.F.* (2007). *Rozvytok turystychnoho biznesu rehionu*. [Development of tourism business in the region]. Knyhy – XXI. Chernivtsi. Ukraine.
 8. *Bednars'ka, O.R. and Svirs'ka, O.B.* (2006). «Management of international tourism risks». Available at: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/30358/3/Vis_570_Menedgment.%203-8.pdf
 9. *Kozhukhivs'ka, R.B.* (2014). «Management of risk management processes at tourist enterprises». Available at: <https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/bitstream/6789/2456/1/rizik-menedgent%20v%20turismi.pdf>
-

Abstract.

Kalinichenko S., Omelchenko H., Grokholskyi V., Gribinyk A., Hryshenko N. Analysis of risks in the tourism service market.

The modern sphere of tourism is one of the most profitable spheres of life, which is developing dynamically. It has a positive effect on the state's economy, progresses day by day in comparison with other industries and brings great social and economic effect to the state. But at the same time, it should be noted that tourism is a very flexible phenomenon, prone to events and interventions of various kinds. The field of tourism is directly or indirectly related to many related economic sectors and interacts with almost all government agencies. However, despite its attractiveness and dynamism, the field of tourism is very "whimsical" and requires proper and professional attention. The growth of world and Ukrainian tourism is accompanied by an increased level of economic, socio-political and other types of risk that affect participants in the tourism market and can significantly adjust tourism activity. In addition to socio-economic problems in the field of tourism, which include the imperfection of the legal framework, poor and suboptimal human resources management, underdeveloped innovation, etc., there are problems related to political and economic turmoil and instability, outdated communication and communication systems. These problems not only hinder the development of this area of activity, but also contribute to the massive outflow of income brought to the state by tourist institutions and organizations. Today, in the period of active development of the tourism industry, risk control is becoming important. Every employee of a tourist enterprise is responsible for the life and health of consumers – tourists who are exposed constantly to danger. The provision of tourist services must ensure an acceptable level of risk to the life, health and property of tourists – both in normal conditions and in emergencies that may occur at the place of stay and recreation.

Key words: risks, risk classification, probability of loss, tourist activity, tourist enterprises.

Стаття надійшла до редакції 18.03.2021 р.

Бібліографічний опис статті:

Калініченко С. М., Омельченко Г. Ю., Грохольський В. П., Грібнік А. В., Грищенко Н. В. Аналіз ризиків на ринку туристичних послуг. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2021. № 3. С. 26-31.

Kalinichenko S., Omelchenko H., Grokholskyi V., Gribinyk A., Hryshenko N. Analysis of risks in the tourism service market. Actual problems of innovative economy. 2021. No. 3, pp. 26-31.

